

LEDERS TALE 7. JUNI 2016

Kristin Gunleiksrud Raaum

Hvordan kan en kirke leve med uenighet?

Jeg tror jeg vil våge to påstander:

Den ene er at kirken ikke er så veldig god til å håndtere uenighet. Uenighet skaper uro og usikkerhet.

Den som er uenig kan ofte oppfattes som et uroelement.

Den andre er at kirken alltid har måttet håndtere uenighet, helt fra urkirkens strid om det var nødvendig for hedningkristne å omskjæres. Derfor er kirken god til å håndtere uenighet. Blant annet fordi historien har lært oss at uenighet vil forekomme og vi er nødt til å leve den, skal kirken være levende.

Jeg tror begge påstander bærer sannhet i seg, på litt ulikt vis.

Det er veldig lett å snakke om enhet og samhold og fellesskap. Det er ikke fullt så lett når du opplever at et vedtak strider mot alt du tror på eller holder som hellig og gitt. Det er heller ikke lett når du opplever at ditt liv eller din tro nedskrives igjen og igjen.

Hvordan skal vi være et fellesskap, dersom vi ikke opplever at det ER et fellesskap.

Når vi skal snakke om uenighet i kirken, er det viktig å hverken bagatellisere den eller å la seg lamme av den. Situasjonen krever at vi ikke later som om ting er enklere og mindre vonde enn de er.

Vedtaket om vigselsturgi vi fattet med stort flertall på Kirkemøtet i april markerer en historisk milepæl for kirken og for de av oss med LHBT-identitet. Men det er jo ikke slik at noen har «vunnet» og saken er ferdig. Rundt om i landet sitter det LHBT-ere med sår og arr etter måten de er blitt behandlet på i kirken. De er blitt påført skam og uro. Noen har forlatt kirken. De har følt på kroppen å ikke være bra nok, hverken for kirken eller Gud. Dette bærer de med seg, og derfor bærer vi som kirke dette med oss.

Så vet vi at for noen vil et vedtak om vigsel for likekjønnede par på årets kirkemøte være vondt og vanskelig, fordi det går på tvers av deres dype overbevisning. For andre er vedtaket så i strid med deres overbevisning at de ikke kan se for seg å bli i den kirke som har fattet vedtaket. Mange av dem som mener at ekteskapet er for mann og kvinne, er blitt karikert og latterliggjort. Overfor dem er det respektløst å forvente at de venner seg til det, eller at det tross alt ikke gjelder veldig mange.

Men hva er så respekt?

Respekt er å ha en redelig omtale av hverandres syn. Det er ikke god folkeskikk å gjengi andres syn slik at de framkjennes troen eller kjærlighetsevnen. Respekt er å forsøke å forstå at det andre står for er grunnleggende viktig for dem. Respekt er å lære seg hvor smertepunktene er. Respekt er å lære seg hva som er grunnleggende eller viktig for den andre.

Et eksempel på mangel på respekt:

I mitt første intervju etter avstemmingen om vigselssaken på Kirkemøtet i april, opptrådte jeg respektløst. Jeg snakket om presters reservasjonsrett, og ikke frihet til å velge. Heldigvis ble jeg raskt korrigert, og fikk mulighet til å justere meg i de andre intervjuene. Men det lærte meg noe om betydningen av å oppøve lydhørhet. Hva handler dette om for andre, hva er smertepunkter, hva er deres syn uttrykk for? Hvorfor denne uttalelsen min ble så feil. Det har jeg ansvar for å forstå.

Et eksempel på respekt: Ivar Braut viste vei og retning på Kirkemøtet, da han sa på talerstolen at han hadde forstått at det var tøft for homofile og lesbiske å få sine liv diskutert offentlig igjen og igjen.

Halvor Nordhaug sa noe lignende i et intervju med Bergens Tidende på lørdag.

Respekt er nettopp dette: å ta inn over seg andres liv og andres tro, andres begrunnelse og opplevelse.

Jeg har de siste par årene lest mye på kommentarfeltene til enkelte aviser og på sosiale medier. Jeg har tidvis vært nedslått og skremt både over uforsonligheten og retorikken. Over konservative prester som kalles gammeldagse eller dømmende. Om mer såkalt liberale og LHBTere som... ja, mye

av det er for grovt til å gjenta. Nå skal det sies at de fleste er flinke til å uttrykke eget syn ryddig og klart og lytte til hva andre mener. Det er heldigvis ikke et flertall i kirken som omtaler LHBTere på krenkende vis. Jeg opplever til vanlig i kirken en gjensidig respekt for hverandre, som er underkommunisert i mediene og i debattene. Det jobbes med teologi, menneskesyn og bibelsyn, man lytter til hverandre, lærer av hverandre. Ikke minst har kirken hatt en oppadgående læringskurve når det gjelder livsvilkår for LHBTere. Vi har jobbet med og vi skal fortsatt jobbe med hvordan vi omtaler hverandres kjærlighetsevne, liv og tro.

Det å leve med uenighet i kirken, betyr ikke at noen av oss skal presses til taushet, eller at vi ikke skal argumentere for eget syn og fortelle om egen overbevisning. Ingen skal føle at de ikke kan ta konsekvensen av det de står for. Ingen av oss skal nå måtte føle at vi ikke kan stå for det vi gjør. Respekt medfører å våge en åpenhet om eget ståsted. Det er ikke slik at man fungerer samlende om man ikke vedkjenner seg sitt syn og sin tro. Det innebærer at det i kirken, selv når ulike meninger er sterke, ikke skal være meningstvang i dette spørsmålet, verken for prester eller andre.

Jeg vet at dette er krevende. Jeg har selv kjent på utenforskap i kirken gjennom mange år. Jeg har opplevd å få min tro og mitt liv snakket ned. Det er mange som deler mitt syn på likekjønnet vigsel som har opplevd dette. Nå er det andre som oppriktig lurer på om det er rom for dem i Den norske kirke. Jeg kjenner ansvar og forpliktelse for å bidra til å gjøre det levelig i kirken for alle som ønsker å høre til den.

Dessuten:

Jeg vet godt hvordan det er å gå inn i prosesser, og vite at det jeg står for ikke vil få flertall – å ha følelsen av at beslutninger er avgjort på forhånd. At jeg er dømt til å tape. Det er ingen god opplevelse.

Jeg har sett en del spekulasjoner i medier om det vil være mulig for konservative å bli biskop med sammensetningen i dette kirkerådet.

Til det er det å si følgende: Et hvert kirkeråd skal ha helhetlig ansvar. Et hvert kirkeråd skal ta hensyn til hele bredden i kirken, og det er naturlig at dette kommer til uttrykk også ved bispetilsettinger. Noe sånt sa jeg på det første møtet i det forrige kirkerådet. Jeg mente det da, og jeg mener det fortsatt. Og dermed er mye sagt. Mellom og på linjene.

For saken er jo den: Vi skal leve sammen som kirke, og vi trenger hverandre – midt i uenigheten. Vi er ikke kirke om vi går ut av fellesskapet. Tvert om: uenighet i kirken driver teologien og kirken fremover. Vi trenger hverandre fordi vi har ulike livserfaringer. Og i disse møtene skapes teologi. Vi trenger ikke være enige for å oppleve samhold og fellesskap. Fellesskapet er gitt oss. Og det er nettopp det som forplikter oss. Vi er i kirken sammen. Vi hører sammen, og nettopp derfor trenger vi hverandre. For det som binder oss sammen i samme kirke er større enn vår uenighet. Derfor kan vi leve med uenighet.

I forberedelsene til dette møtet var det en stor glede å lese forslaget til høringsuttalelse om Self-Understanding of Lutheran Community:

«We consider unity to be a gift, which we are called to share. This gift challenges us to stay together in spite of disagreements. Unity understood as a gift also provides freedom to seek solutions in order to bridge differences and live together as one church. Unity understood as a task means that this freedom cannot be understood as an encouragement to keep status quo. It must be seen as an encouragement to continue efforts to understand one another, reaching deep and unifying theological understandings of the ethical issues related to being church today. To keep status quo, or not to engage with the actual difficulties of the relevant questions, would be the same as not to consider the sufferings of those who are directly concerned by the disagreements.»

Og. Fordi.

Dette kirkerådet er valgt for en fireårsperiode der store endringer skjer i kirkelig organisering og i forholdet til staten. Men enda viktigere enn dette er medlemmenes, **folks** forhold til kirken. I høst opplevde jeg gjennom kirkevalget et stort og bredt engasjement for kirken. Det er et engasjement vi må ta vare på, fordi det er uttrykk for noe helt reelt. Vi har et stort ansvar for at kirken fortsatt skal være en forkynnende, bred, åpen, relevant kirke som er til stede i menneskers liv. Kirken handler dypest sett om dette: Gud og livet. Og det som forplikter oss er Kristus. Vi skal forkynne Kristus. Vi skal fortelle om Jesus. Som Frans av Assisi sa det: «Evangeliet skal forkynnes. Om nødvendig med ord.» Jesus møtte hvert enkelt menneske med å gi dem nåde. Folkekirken handler om Jesu møte med våre liv. Når vi ikke har noe annet valg enn å konfronteres med vårt eget liv. I disse møtene ble folkekirken til, og i disse møtene ligger vårt oppdrag. For disse møtene skjer fortsatt, mellom Jesus og et menneske. Mellom Gud og folk. Dette er vårt oppdrag. Dette er vår forpliktelse når vi som kirkepolitikere skal meisle ut en ny ordening for kirken. Kirken skal gi nåde, og dens organisering må springe ut av ønsket om å gi nåde. Vi er gitt et stort ansvar. Vi skal vedta en organisering av kirken som springer ut av folkekirkens realitet; Jesu møte med folk

Vi er så heldige at vi får lede kirken i en periode som er et såkalt momentum. Mulighetene er der nå. Problemene også, for all del. Men vi er nødt til å huske på, når sakenes sentrifugalkraft tar oss, når detaljene blir kompliserte og overveldende. Vi skal skape kirke for fremtiden. For folk. I Jesu navn. Vi har et ansvar for å åpne for folks møte med Jesus. Derfor kan vi i Kirkerådet rette ryggen og med frimodighet være offensive: Vi arbeider for en kirke som er viktig, for medlemmene og for samfunnet. En kirke som er og som skal være midt i tiden og midt i livet. Fordi Gud er midt i tiden og midt i livet.

Og samtidig: Nei, det er ikke vi som har det fremste ansvaret for dette. Det er i lokalmenigheten at kirken skjer. Det er i babysang, konserter, eldretreff, høymesse, tårnagenthelt, korøvelser, utstillinger, samtaler, og dåp, konfirmasjon, vielse og begravelse at kirken skjer. Og i disse møtene er ett overordnet: å åpne for et møte mellom Gud og livet. Over alt i Norge har vi kirkelige medarbeidere som gjør nettopp dette. Ikke alltid blir deres innsats verdsatt i tilstrekkelig grad. Men det er all grunn til å takke dem for dette. Og i årene som kommer, er det helt nødvendig at kirken er fylt av dyktige, frimodige medarbeidere – lønnede og ulønnede – som med offensiv stolthet i blikket og med rak rygg er seg bevisst at de skaper kirke hver eneste dag. Så er det også godt å møte ulike kirkelige støttespillere. Denne våren har jeg for eksempel møtt mange engasjerte politikere i Storting og regjering som jobber hard for gode rammevilkår for fremtidens kirke – ikke minst når det gjelder økonomi. Det er svært inspirerende når vi skal jobbe med organisering av kirken fremover.

Kirken er satt til å forkynne Kristus for alle mennesker. En frelser som døde for at mennesket skulle bli satt fri fra synden som binder oss i nærsynt egoisme. En kirke som er forpliktet til å arbeide nettopp for menneskers frigjøring. Derfor engasjerer kirken seg for flykningers kår og hvordan de blir tatt imot. Derfor jobber kirken for å synliggjøre samisk kultur og kirkeliv. Derfor skal vi arbeide med en høringsuttalelse om romanifolket. Derfor er vi opptatt av menneskeverd, klima, minoriteter og å få slutt på vold og diskriminering
Også slik forkynnes Kristus.

Vi er gitt en tid og et rom av muligheter til å sørge for at kirken er bred og åpen, tydelig og relevant. En kirke som gir nåde.